

LAUSUNTO

11.11.2019

Ympäristöministeriö

Viite: Ympäristöministeriön kommenttipyyntö 11.10.2019

Kommentit uutta alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää koskevista alustavista pykäläluonnoksista ja niiden perusteluista (alla oleva numerointi ja otsikointi vastaa webropol-kyselyä)

Kommentoinnin pääperiaate:

Suomen suunnittelujärjestelmän tulee pystyä vastaamaan suunnittelua edellyttäviin kysymyksiin mahdollisimman hyvin sillä tasolla, jossa asian vaikuttavuuden johdosta on mahdollisuus tehdä ratkaisuja. **Kommentoinnissa oleva luonnos on maakuntakaavan oikeusvaikutteisten teemojen osalta liian suppea.** Vähintään aluerakenne ja luonnonvarojen kestävä käyttö tulee olla myös maakuntakaavassa oikeusvaikutteisina teemoina. Uudistus irrottaa lähtökohdiltaan ja ajattelutavaltaan liikennejärjestelmän ja -verkon sekä muun infrastruktuurin alueidenkäytön kokonaisuudesta. Liikennejärjestelmän kehittäminen kuitenkin liittyy olennaisesti muuhun alueidenkäytön kehittämiseen. Kyseessä on kokonaisuus, joka on vuorovaikutuksessa ja vaikutussuhteessa toisiinsa.

Maakuntakaavalla yhteensovitetään vuorovaikutteisen prosessin avulla mm. eri elinkeinojen, liikennejärjestelmän ja energiahuollon, matkailun ja virkistyksen sekä luonnonvarojen käytön ja luonnonsuojelun usein ristiriitaisia alueidenkäytöllisiä tarpeita ja tavoitteita. Maakuntakaavalla luodaan myös edellytyksiä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen sekä turvataan maanpuolustuksen toimintaedellytykset. Maakuntakaavoituksessa voidaan ottaa huomioon ja tuoda esille alueiden erilaisuutta ja erityispiirteitä.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus nostaa uudeksi kaavatasoksi kaupunkiseutukaavan. Kaupunkiseudun kunnat voisivat niin halutessaan sopia ko. kaupunkiseutua koskevan kaavan laatimisesta ja hyväksymisestä. Kaupunkiseutukaava olisi sovitettava maakuntakaavan kokonaisuuteen oikeusvaikutteisina tarkoitettujen asioiden osalta, mutta maakuntakaava ei olisi ohjeena laadittaessa tai muutettaessa kaupunkiseutukaavaa. Nykyisen lain mukaisia vastaavia kuntien yhteisiä yleiskaavoja ei ole Keski-Pohjanmaalla laadittu ja hyvin vähän Suomessa yleisestikin. Kaupunkiseutukaavoitukseen soveltuvia kaupunkiseutuja voi Keski-Pohjanmaalla arvioida olevan Kokkola-Pietarsaaren kaupunkiseutu maakuntarajat ylittäen.

Keski-Pohjanmaan liitto tuo kommentteissaan lisäksi esiin tarpeen käsitellä kaavojen muutoksenhakuoikeus maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen yhteydessä. Muutoksenhakuoikeus tulisi rajata asianosaisuus -periaatteen mukaisesti.

Pykäläkohtaiset kommentit:

3. Kommentit yleisiä säännöksiä koskeviin pykäliin

Ei kommentoitavaa.

4. Kommentit valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeviin pykäliin

Ei kommentoitavaa.

5. Kommentit maakuntakaavoitusta koskeviin pykäliin

Maakuntakaavan tarkoituksena on osoittaa maakunnan tavoiteltu pitkän aikavälin kehitys ja luoda edellytykset merkittävien ympäristö- ja liikennevaikutuksia aiheuttavien alueiden, väylien ja kohteiden sekä palveluverkoston kestäväälle kehittämiselle.

Maakuntakaavoitusta tarvitaan edistämään Suomen tasa-arvoista kehittymistä ja yhteensovittamaan alueidenkäytön tavoitteita niin valtakunnalliselta tasolta maakunnalliselle ja seudulliselle tasolle sekä myös viereisten maakuntien välillä. Maakuntakaavoitus välittää näitä tavoitteita paikalliselle tasolle, kuntakaavoitukseen. Maakuntakaavoitusta olemme valmiita kehittämään nykyistä nopeammaksi ja sujuvammaksi, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä hyvin edistäväksi, vaikuttavammaksi ja ilmastonmuutoksen torjuntaa edistäväksi strategiseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi eri kaavatasojen tehtäviä ja työnjakoa tulee selkeyttää. Näiltä osin kommentteilla oleva suunnittelujärjestelmän luonnos on toisaalta liian samankaltainen maakuntakaavan ja vapaaehtoisen kaupunkiseutukaavan sisältövaatimusten osalta, toisaalta oikeusvaikutukset valtakunnallisen ja maakunnallisen liikennejärjestelmän ja aluerakenteen yhteensovittamisessa maakuntakaavan ja kaupunkiseutukaavan osalta herättävät kysymyksiä.

Maakuntakaavat 18 maakunnan alueella kattavat koko maan ja yhteensovittavat eri tarpeita resurssitehokkaasti. Tärkeitä yhteen sovitettavia teemoja ovat mm. elinkeinoelämän toimintaedellytykset, liikennejärjestelmä, matkailu- ja virkistys, luonnonsuojelu ja luonnonvarojen kestävä käyttö, kulttuuriympäristö ja maisema, puolustusvoimien tarpeet, uusiutuva energia.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen käsitteiden erottaminen ja kategorisoiminen eri kaavatasoille (maakuntakaava: aluerakenne / yhdyskuntarakenne: kaupunkiseutu- ja kuntakaava) on ongelmallista. Aluerakenne muodostuu toiminnallisista yksiköistä (taajamat/keskusverkko, taajamien ulkopuoliset toiminnalliset keskittymät kuten kaivokset, teollisuuslaitokset, tuulivoimalat, suuret maatilayksiköt...) ja niiden välisestä infrasta.

Aluerakenteen suunnittelun lähtökohta on keskusverkon määrittely. Keskusverkkoa suunnitellaan keskusten ominaispiirteiden kautta. Yhdyskuntarakenteen numeeriset ja laadulliset ominaisuudet ovat keskeinen osa tätä suunnittelua. Maakuntakaavan laadulliset vaatimukset mm. ilmastonmuutos-/kestävyystavoitteet edellyttävät aluerakenteen sisälle ominaisuuksiin mm. suunnittelumääräyksiin menevää suunnittelua. Kestävyyskysymyksissä tulee tarkastella yhdyskuntarakenteellisia ominaisuuksia samalla tavalla kuin taajamarakenteen ulkopuolisia yksiköitä osana luonnonvarojen ja -varojen kestävää suunnittelua.

Edellä kirjatun perusteella maakuntakaavan oikeusvaikutteisuuden rajaaminen vain osaan sisällöistä (liikennejärjestelmä/infra ja viherrakenne) on perustelematonta ja ristiriidassa luonnokseen kirjattujen maakuntakaavan laadullisten tavoitteiden kanssa. Alue- ja yhdyskuntarakennetta ei voida käsitellä toisistaan (ei voida puhua metsistä puhumatta puista / koko ekosysteemistä) eikä aluerakenteen osista erilaisilla oikeusvaikutuksilla.

Nykyisen kaltaiset maakuntakaavat turvaavat pitkällä aikajänteellä alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet ja ottavat huomioon niin valtakunnalliset kuin alueelliset tavoitteet - myös kasvavien kaupunkiseutujen tarpeet. Viime vuosien aikana YM:n vahvistusmenettelyn poistuttua useimmat vaihemaakuntakaavat ovat saaneet lainvoiman 2-3 v vireille tulosta, nopein on ollut Pohjois-Savon 2040 1. vaihe, 2 v.

Toimivaa suunnittelujärjestelmää ei kannata romuttaa "muutosta muutoksen vuoksi" -agendalla, vaan tulisi keskittyä tarvelähtöiseen kehittämiseen, maan eri osien moninaisuus ja erityispiirteet mielessä pitäen. Kommentteilla oleva luonnos vie pohjaa pitkäjänteiseltä suunnittelulta, joka oli tavoitteena, kun nykyistä maankäyttö- ja rakennuslakia laadittiin. Kuten YM:n johdolla 2014 tehdyssä MRL:n arvioinnissa todetaan, että kaavatasojen sisältövaatimukset, erityisesti maakuntakaavan ja yleiskaavan, ovat käytännössä samat. Sen vuoksi ei ole ihme, että valmistuneiden maakuntakaavojen koetaan olevan "liian tarkkoja". Maakuntajohtajat kannattavat eri kaavatasojen välisten tehtävien ja työnjaon selkeyttämistä.

Maakuntakaavassa tehdään selkeitä ja perusteltuja valintoja, voidaan sovittaa yhteen valtakunnallisia, maakunnallisia, seudullisia ja paikallisia tarpeita ja samalla estää epätarkoituksenmukainen osaoptimointi. Maankäyttö- ja rakennuslaki kytkeytyy moniin muihin lakeihin, joissa edellytetään erityislainsäädännön mukaisen suunnittelun etenemiselle oikeusvaikutteista kaavaa, usein maakuntakaavaa.

Kaikilla kunnilla ei ole nyt eikä tulevaisuudessa riittäviä resursseja kattavaan yleiskaavoitukseen. Näissä kunnissa hyödynnetään maakuntatason suunnittelua ja selvityksiä. Mikäli maakuntakaava on vailla oikeusvaikutuksia, valtaosa taajamien ulkopuolisia alueita jää ilman maankäytön suunnitelmallista selkäranka. Kaupunkiseutujen kaava-alueiden ulkopuolella on kuitenkin merkittäviä hankkeita ja kaavoituksella ratkaistavia kysymyksiä. Ilman maakuntakaavaa ei ole osallistamisen ja oikeusvaikutusten kannalta riittävää välinettä niiden eteenpäin viemiseen. Pelkkä sopimusmenettely ei riitä suomalaisen maankäytön suunnittelun periaatteiden näkökulmasta. Jos lainsäädännöllä rajataan maakuntakaavan oikeusvaikutukset vain joihinkin teemoihin, halvaannuttaisi se toteutuessaan mahdollisuuden ratkoa joustavasti usein nopeastikin eteen tulevia seudullisia maankäyttökysymyksiä, esimerkkinä tuulivoiman tuotanto.

TUULIVOIMAN KOKONAISVALTAINEN SIJAINNIOHJAUS

Maakuntakaavoituksen tehtävä on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaaminen. Tuulivoimarakentamisen keskittäminen maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoima-alueille edistää tuulivoimatuotannon ja muun alueiden käytön yhteensovittamista sekä vähentää tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia. Tuulivoimatuotannolla on merkittäviä positiivisia vaikutuksia aluetalouteen sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Merkittävimmät haasteet liittyvät tuulivoimahankkeiden paikalliseen hyväksyttävyyteen (ns. sosiaalinen toimilupa) sekä ympäristövaikutuksiin. Moderni tuulivoimatuotanto on mittakaavaltaan teollista toimintaa, joka on tarpeen sovittaa yhteen muiden maankäyttöön ja ympäristöön liittyvien intressien kanssa ylikunnallisesti/seudullisesti. Haasteita hyväksyttävyydelle ja ympäristölliselle kestävyydelle aiheuttavat muun muassa voimalaitosten ja hankkeiden mittakaavan jatkuva kasvu sekä joissakin maakunnissa hankkeiden suuri lukumäärä ja keskittyminen tietyille alueille.

Tällä hetkellä suunniteltavien hankkeiden hankealueet ovat jopa 50–100 km² (voimaloita jopa 50-60 kpl). Vaikutukset ulottuvat laajasti yli kuntarajojen. Kokonaisuutta ei ole mahdollista ohjata (enää) hankkeiden YVA-menettelyjen ja tuulivoimayleiskaavojen pohjalta. Tarvitaan laaja-alaista yhteisvaikutusten arviointia.

Tuulivoima-alan nopea kehittyminen ja laaja-alaisuus on asettanut erityisiä haasteita tuotannon suunnitelmalliselle sijoittamiselle ja yhteensovittamiselle muiden maankäyttöön liittyvien intressien kanssa. Eteneminen hankekaavoituksen kautta ilman alueellista kokonaisuunnitelmaa ja reunaehtojen määrittelyä voi johtaa ihmisten elinympäristön, luonnonympäristön ja muiden toimintojen kannalta ei-toivottuun lopputulokseen. Tuulivoimatuotannon kestävyyttä ja eri näkökulmien yhteensovittamista voidaan edistää parhaiten kokonaisvaltaisen ja kuntarajat ylittävän alueellisen tarkastelun pohjalta. Oikeusvaikutteinen maakuntakaava on osoittautunut tässä suhteessa välttämättömäksi työkaluksi, jolla voidaan ohjata kokonaisuutta ja ratkaista vaikeita yhteensovittamiskysymyksiä sekä muun muassa varmistaa valtakunnallisten maankäyttöä ja ympäristöä koskevien tavoitteiden riittävä huomioon ottaminen. Oikeusvaikutteinen maakuntakaava on välttämätön edellytys myös kaavan tulkinnan näkökulmasta, kun ohjataan hankkeiden ja tuulivoimaloiden sijoittumista hankekehityksen aikana. Ilman oikeusvaikutusta ei saada aikaan toimijoiden sitoutumista aluevarauksiin ja liityntäyhteyksiin.

Suomessa tuulivoimarakentaminen on toistaiseksi keskittynyt muutamien maakuntien alueelle. Esim. Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa tuulivoima-alueiden kaavoitusmenettelyt eivät ole muodostaneet estettä tuulivoimainvestoinneille, vaan maakuntakaavoitus ja sitä tarkentava yleiskaavoitus ovat osaltaan mahdollistaneet toimialan nopean kehityksen.

POHJAVESIEN SUOJELU JA MAA-AINESHUOLTO

Maa-ainesten ottoa säätelee maa-ainelaki, jonka tavoitteena on aineiden ottaminen ympäristön kestävä kehitystä tukevalla periaatteella. Keskeisenä pyrkimyksenä on ohjata maa-ainesten ottamista maiseman ja luonnonarvot turvaavalla tavalla kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Lain avulla pyritään varmistamaan laadukkaan kiviaineksen ja hyvälaatuisen pohjaveden riittävyys myös tuleville sukupolville vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta. Tämä toteutuu, kun säilytetään monimuotoisuuden kannalta arvokkaat geologiset luontotyytit sekä pohjavesialueet, kiviaineksen otto on suunnitelmallista ja kiviaineksen käyttö säästäväistä sekä taloudellista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet uudistettiin 14.12.2017. Uudistuksen yhteydessä tavoitteiden oikeusperustaa tarkistettiin rajaamalla muun lainsäädännön kanssa päällekkäinen ohjaus ja muista laeista johtuvat rajoitukset tavoitteiden ulkopuolelle. Tämän vuoksi mm. pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamista koskevat erityistavoitteet rajattiin ulos tavoitteista, sillä niitä koskeva ohjaus on säädelty maa-aineslailla.

Voimassa olevissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on kuitenkin säädetty elinvoimaista luonto- ja kulttuuriympäristöä sekä luonnonvaroja koskevia tavoitteita, jotka ovat yhteneviä maa-ainelain tavoitteen ympäristön kestävä kehityksen turvaamisesta kanssa. Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisen kokonaisuudessa ympäristön kestävä kehitys edellyttää, että alueiden käytön ristiriidat sovitetään yhteen. Ristiriitaa aiheuttavat alueiden erilaiset käyttötarpeet, usein esimerkiksi alue- ja yhdyskuntarakenne, ulkoilu- ja virkistyskäyttö, luonnon- ja maisemansuojelu sekä pohjavesien suojelu ja käyttö. Sijaintiratkaisut sekä muut alueidenkäytön varautumisen keinot ovat yleensä taloudellisempia kuin alueiden toteuttamisen jälkeen tehtävät toimenpiteet. Alueidenkäytön suunnittelulla on merkittävä rooli pohjavesien turvaamisessa.

Pohjaveden suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisella on seudullinen, joka jää käytännössä pelkän maa-ainelain mukaisen käsittelyn kautta huomiotta ilman ajantasaiseen tutkittuun tietoon pohjautuvan sekä laaja-alaisesti eri alueidenkäytön tarpeet yhteen sovittavan ja maakunnallisen tason alueidenkäytön suunnitelman ohjausvaikutusta. Ohjausvaikutuksen tarve korostuu tulevaisuudessa erityisesti suurempien kaupunkiseutujen kasvun ja rakentamisen myötä, vaikka puurakentaminen ja kierrätys tulevatkin kasvamaan.

SUOT JA TURVEMAAT

Soiden ja turvemaiden teollinen käyttö aiheuttaa monenlaisia ympäristövaikutuksia, jotka eivät kohdistu pelkästään lähiympäristöön, vaan vaikutukset koskevat koko valuma-aluetta. Keskeistä soiden käytössä on hallita vesistövaikutukset valuma-aluekohtaisesti. Haittojen vähentämisessä parhaalla käyttökelpoisilla tekniikoilla on tärkeä merkitys, mutta keskeistä on sijoittelun optimointi. Teollista toimintaa ohjataan lupamenettelyin, mutta sijainninhajausta, ylikunnallisten ja valuma-aluetta koskevien vaikutusten minimointia sekä kokonaisvaltaista tarkastelua voidaan sujuvimmin hoitaa laaja-alaisella ja yleispiirteisellä maakuntakaavoituksella. Suoalueille ei ole oletettavissa muuta oikeusvaikutteista kaavoitusta / maankäytön suunnittelua.

Maakuntakaava on toimiva työkalu, kun ratkaistaan soiden ja suoluonnon sekä turvemaiden monipuolista ja kestävä käyttöä sekä sovitetään yhteen soiden ja turvemaiden eri käyttötarpeita. Pelkkä viherrakenteen tai pienen maantieteellisen alueen tarkastelu ei siis riitä. Soilla on tärkeä ekologinen ja myös virkistysellinen merkityksensä. Vaikka energiaturpeen merkitys on ilmastotavoitteiden vuoksi varsin nopeasti vähenemässä energiaturpeen kysynnän vuoksi, turvemaidella ja soilla on tulevaisuudessakin merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Huoltovarmuuden kannalta kotimaisella energiapotentiaalilla on jatkossakin merkityksensä. Erilaisten rikkaampipohjaisten kasvualustojen rooli nousee tulevaisuudessa, kun siirrytään enenevässä määrin kasvupohjaiseen ruokavaliioon. Suomalaisilla soilla ja turvemaidella voi olla tulevaisuudessa iso merkitys hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä ja hiilinieluna, mikä edellyttää laaja-alaista ja monipuolista alueidenkäytön suunnittelua.

MERIALUESUUNNITTELU

Suomessa toimeenpantiin vuonna 2016 EU:n direktiivi 2014/89/EU merten aluesuunnittelun puitteista täydentämällä maankäyttö- ja rakennuslakia ja vastuuttamalla suunnitteluun rannikon maakuntien liitot. Samalla

kokonaisuus pohjautui ja pohjautuu siihen, että maakuntakaavat ovat merialueella oikeusvaikutteisia, ne on yhteen sovitettu mantereiden alueidenkäytön kanssa, ja itse merialuesuunnitelma on vain ohjeellinen. Merialuesuunnittelu on luonteeltaan yhteen sovittavaa suunnittelua kuten maakuntakaavoitus. Muissa Itämeren maissa pääsääntöisesti sitovasta ja oikeusvaikutteisesta merialuesuunnittelusta vastaa valtiollinen viranomais. Luopumalla maakuntakaavasta tai luopumalla edes maakuntakaavan oikeusvaikutteisuudesta Suomi joutuisi kansainvälisestikin erikoiseen asemaan, mikäli lainsäädännöllinen pohja pitkän aikavälin suunnittelussa merialueella murennettaisiin heti, kun laki on saatu voimaan.

Nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki mahdollistaa kunkin maakunnan tai alueen tarpeesta lähtevän, riittävän keinovalikoiman. Asiantuntijat saavat tukea ja motivoituvat kokonaisvaltaiseen ja merkitykselliseen, riittäviin selvityksiin perustuvaan ja kuntatasoa ohjaavaan ja palvelemaan suunnittelutyöhön, joka edesauttaa kuntien välisten eturistiriitojen sovittelua.

Tulevaisuudessa digitaalinen tietomalli, joka kokoaa olevan (ja muuttuvan) lähtötietoaineiston, mahdollistaa tietomäärän keventämisen itse kaavoista. Näin maakuntakaavatyössä voidaan keskittyä ohjaamaan muutosta. Periaatteessa tähän on olemassa mahdollisuuksia jo nykyisin. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on edesauttaa kaavoituksen digitalisoitumista sekä selkeyttää eri suunnittelutasojen välistä työnjakoa.

6. Kommentit kaupunkiseutukaavaa koskeviin pykäliin

Mikäli MRL-uudistuksessa esille nostettu kaupunkiseutujen yhteinen suunnitelmataso toteutuu, hyväksytään kaupunkiseutukaava jatkossa erikseen jokaisen kunnan valtuustossa tai erillisessä toimitelmassa. Hyväksyminen jokaisen kunnan valtuustossa erikseen, vaikeuttaa seudullista ajattelua ja suunnittelua, mahdollistaen ei-toivotun osaoptimoinnin.

Ns. toisen polven maakuntakaavoissa (esim. Pirkanmaan maakuntakaava 2040) on pystytty hyvin ratkaisemaan kaupunkiseudun vaikeat yhdyskuntarakenteelliset kysymykset. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vaikeissa ratkaisuissa kuntien yhteinen tahto on mennyt yhden yksittäisen kunnan tahtotilan ohi. Tämä on mahdollista vain yhden valtuuston alaisuudessa.

Se, että kunnat siirtäisivät yleiskaavoitusta yhteisen, laissa tarkemmin määrittelemättömän yhteisen toimitelimen alle, on erittäin epätodennäköistä. Mikäli laissa halutaan varmistaa, että suurilla kaupunkiseuduilla tehdään oikeusvaikutteisia seutukaavoja, tulee kaavan laatija ja kaavan hyväksyvä toimitelin määrittellä laissa selkeästi.

Luonnospykälien mukaan kaupunkiseutukaavan hyväksyvä yhteinen toimitelin voi olla myös maakunnan liitto (A. Irjala 9.10.2019). Samalla logiikalla kaupunkiseutukaava tulisi voida laatia osana skaalautuvaa maakuntakaavaa (osa-aluemaakuntakaava, vrt. skaalautuva kuntakaava) kuten mm. Varsinais-Suomessa ja Pohjois-Savossa on toimittu.

Luonnoksessa vapaaehtoinen rakennemalli- ja suunnitteluyhteistyö on korvattu terminologisesti edelleen vapaaehtoisella kaupunkiseutukaavalla. Samalla on keinotekoisesti rajoitettu maakuntakaavaa käsittelemään ainoastaan aluerakennetta, viherrakennetta ja liikennejärjestelmää -kysymyksiä. Uusien keskenään kilpailevien kaavatasojen sijaan tulisi luoda edellytykset suunnitteluyhteistyön kehittämiseksi ja resursoinnille.

Nyt lakiluonnokseen kirjattu malli antaa kaupunkiseuduille mahdollisuuden olla laatimatta kaupunkiseutukaavaa, mutta vie sen mahdollisuuden myös maakuntakaavalta. Lakiin tulee kirjata selkeästi se, että mikäli kaupunkiseutu ei laadi esim. seuraavan 6 vuoden aikana oikeusvaikutteista kaupunkiseutukaavaa, maakunnan liitto laatii sen maakuntakaavan yhteydessä.

Jo nykyinen maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö sisältää monenlaisia työkaluja, joita ei ole otettu täysimääräisesti käyttöön. Tämä koskee myös kaupunkiseutuja, joilla esim. nykyisin mukaisia yhteisiä yleiskaavoja ei ole juurikaan laadittu.

7. Kommentit kuntakaavaa koskeviin pykäliin

Digitaalisen tietomallin myötä yhden kuntakaavatason malli on mahdollinen suurimmassa osassa kuntia. Suurimmissa kaupungeissa tilanne voi olla erilainen.

8. Kommentit kaikkia kaavatasoja koskeviin pykäliin

Ei kommentoitavaa.

9. Millä muulla kuin näissä pykäläluonnoksissa esitetyllä tavalla alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää voitaisiin kehittää

MAL-sopimus on tärkeä operatiivinen toteutustyökalu kaupunkiseuduilla, ei suunnitteluväline eikä -taso, mutta toimii hyvin yhdessä pitkäjänteisen maakuntakaavan ja kuntakaavoituksen kanssa.

MRL:n kokonaisuudistuksessa tulee pohtia vahvemmin nykyisen järjestelmän kehittämistä, selkiyttää kaavatasojen välistä roolijakoa ja edistää digitalisaatiota. Keskeistä on pohtia, mitä ratkaistaan milläkin tasolla, jotta kunnan asemakaavoitus tai luonnoksen mukainen kuntakaavoitus etenee mahdollisimman joustavasti. On muistettava, että suuressa osassa maata kaavoittajista on tällä hetkellä pulaa, joten vaikutusten arvioinnissa on pohdittava myös tätä kokonaisuutta.

10. Yleiset kommentit ja kommentit lain jatkovalmisteluun

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa tulee uudistaa myös kaavojen muutoksenhakuoikeutta siten, että muutoksenhakuoikeus rajataan koskemaan vain niitä, joita päätös suoranaisesti koskee taikka niihin, jotka ovat asiassa asianosaisasemassa. Tällä periaatteella nopeutetaan kaavojen lainvoimaiseksi saattamista ja mahdollistetaan kaavoittajien sujuvampi aluerakenteen kehittäminen, joka palvelee ennen kaikkea kunta- ja maakuntakaavoittajia, rikkomatta kuitenkaan niiden etua, joiden oikeutta, etua taikka velvollisuutta kaavapäätös koskee.

Ympäristöministeriö on valmistellut uudistusta hyvin avoimesti ja laajalla vuorovaikutuksella. Kommentoitavana on vain yksi suunnittelujärjestelmän luonnos. Vuorovaikutteisessa prosessissa olisi hyvä olla avoimella kommentointikierroksella vähintään kaksi, ellei useampia vaihtoehtoja ja niiden vaikutustenarvioinnit.

Suomen suunnittelujärjestelmän tulee pystyä vastaamaan suunnittelua edellyttäviin kysymyksiin mahdollisimman hyvin sillä tasolla, jossa asian vaikuttavuuden johdosta on mahdollisuus tehdä ratkaisuja. Kommenteilla oleva luonnos ei tue riittävästi yhteisellä demokraattisella päätöksenteolla yli kuntarajojen tehtävää suunnittelua, jolla varaudutaan ennakoivasti tulevaisuuden alueidenkäytön tarpeisiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa pohjautuu moni asia kohtuullisen vanhaan arviointiin (2014), jonka jälkeen esim. tuulivoima- ja kaivoskysymykset ovat nousseet kaupunkiseutujen ulkopuolella voimakkaasti esiin. Maakuntajohtajat ottivat yhteisesti kantaa 18.3.2019 maankäyttö- ja rakennuslain valmisteluun. Kommentoinnissa oleva luonnos on maakuntakaavan oikeusvaikutteisten teemojen osalta liian suppea. Aluerakenne, luonnonvarojen kestävä käyttö, maisemat ja kulttuuriympäristö tulee olla myös maakuntakaavassa oikeusvaikutteisina teemoina. Lain jatkovalmistelussa on harkittava nykyisen lain arvioinnin uudistamista, pilotoitava luonnonvarojen suunnittelujärjestelmää ja paneuduttava vaikutusten arviointiin.

Liittymäkohdat liikennejärjestelmälainsäädäntöön ja sen tulevaan kehitykseen tulee huomioida. Liikenne- ja viestintäministeriö laatii parhaillaan valtakunnallista liikennejärjestelmä suunnitelmaa, joka tukeutuu maakunnissa tehtävään alueelliseen liikennejärjestelmätyöhön. Eri sektoreiden lainsäädännön tulisi olla yhteismitallista.